

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvennyolcadik évfolyam.

4. szám.

Debrecen, 1928 január 28.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Az államhoz való viszonyunk kérdése.

(Folytatás.)

Köztudomású, hogy az evangélikumi egyházak Magyarországon az államnak semmiféle támogatását nem élvezték majd negyedfélszáz esztendőn keresztül. Nem is kértek ilyet, örültek, ha az állami hatalom nem vesz róluk tudomást és engedi hitelveiket és szervezetüket szabadon hirdetni és fejleszteni. Csak a sokszor emlegetett 1848. évi 20. törvényeikk mondta ki, hogy e hazában levő bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségletei közálladalmi költségekből fedezendők. Csak ekkor, 1848 nyarán, indultak tárgyalások az állam meg a nem római katolikus keresztyén vallásfelekezetek között a segélyezés módja és mértéke tekintetében és csak az alkotmány helyreállítását követő időkben, tehát pontosan 350 esztendővel a reformáció kezdete után, történt gondoskodás az evangélikus egyház állami segélyezéséről. Hatvanötezer forint évi segély vétetett fel az állami költségvetésbe a református, harminchatezer az ágostai hitvallású egyház támogatására és ez az összeg egy negyed századon át legfeljebb annyi változás alá esett, hogy egy időn át ennél is kevesebb volt. Jól tudom, hogy ez a hatvanötezer forint többet ért akkor, mint százharmincezer arany korona, de azért mi volt az ahhoz, az összeghez képest, amelyre, mint céljaink érdekében kívánt támogatásra mai mértékünk szerint szükség volna.

Igaz, hogy ehhez a segélyhez nemsokára jött aztán iskoláink ügyének felkarolása. Középiskoláink ügynevezett fenntartási államsegélyt nyertek, évi tizenöt—huszezer forintig menőt, aminek fejében azonban a tanszék majd felének betöltését át kellett engedni az államkormány kezébe. Ebből legújabbán az a humoros helyzet állott elő, hogy az állam szerződésben megállapított összegben a névérték szerint két—három pengő évi segélyt fizet egy-egy középiskoláinknak s annak a két—három pengőnek az adásáért betölt öt tanszékét. Ám a szerződést felmondani alig áll módunkba, mert közben a tanárok valamennyijének megromlott fizetéséhez jelentős kiegészítő összeggel járult az állam s ha keveseljük a fenntartási államsegélyt

összegét, majd ezt a másik, törvényben sehol sem biztosított segítséget találják elvenni tőlünk.

Éppen így megtörtént elemi iskoláink fenntartásának megkönnyebbítése, tanítóink javadalma egy részének az állam terhére átvállalásával. Ebben a tekintetében valóban égető sebet gyógyított az állami rendelkezés, mert a tanítói javadalmak sok helyt alig voltak javadalomnak mondhatók. Azonban nem tudom, nem jutott-e másnak is nem egyszer eszébe az a kérdés, hogy vajjon nem jobb lett volna-e úgy közép, mint alsó iskoláinknak egy részét inkább mindenestül átadni az államnak vagy községnek, magunknak csak a vallásitanításról való intenzív gondoskodást tartva fenn, mint látszatra egyházi tisztviselőként szerepeltetni sok érdemes mellett egy sereg olyan embert, akit belső lelki kapcsolatok nem fűznek egyházunkhoz, s akit az egyetlen átérzett kötelem, materiális, olyan nyilatkozatra indít, mely szerint a legszörnyűbb igazságtalanság, hogy az ő dolgába a pap és más egyházi ember beleszól, holott ő a fizetésének nagyobb részét az államtól kapja. S nem tudom, nem jutott-e másnak is eszébe száz aggodalom, hogy ha az államtól megszabott mértékű fizetésnek az államtól reánk kirótt hányada olyan magasra talál nőni, hogy iskola fenntartó egyházközségeink nem bírják el, és sok hercehurca után végül mégis kénytelenek lesznek az iskolafenntartás jogáról lemondani: vajjon nem lett volna-e célszerűbb meg sem csinálni állami támogatással az iskolát mint sok baj, keserűség, torzsalkodás és anyagi áldozat után végül is elveszíteni. Én nem teszem itt fel ezeket a kérdéseket, de hogy egyházunk helyzetéről és jövőjéről való töprengésem közben efféle kérdések bennem nem egyszer támadtak, azt el nem tagadhatom.

Azután sorban következett a lelkészi kongrua-törvény. Ki hinné, ha tudja is, hogy még csak harminc esztendővel ezelőtt emeltetett papjaink fizetése a nyolcszáz forintos szintre s hogy eszerint harminc esztendővel ezelőtt még voltak kétszáz forintra, sőt ennél kevesebbre becsült évi jövedelemmel bíró papságaink, amelyeknek betöltői azért csudálatosan teljesítették hivatásokat, jeles hazafiakká nevelték gyermekeiket, haladtak elő a tudományban, sőt volt közöttük olyan is, aki maga

nyomorúságos fizetéséből vagyont tudott gyűjteni, nem a maga, nem is a hozzátartozói, hanem valamely református egyházi intézmény, leginkább valamely Kollégium -zárára. Akkor, mikor a lelkesítő fizetés kiegészítéséről szóló törvényt megalkották, nem egy református paptól hallottam olyan nyilatkozatot, hogy már ezentúl minden igyekvő embernek némi vagyont kell gyűjtenie a papi pályán, mert hiszen eddig is meg lehetett élni a többlet tehát a vagyongyűjtés alapja fog lenni. Hiszen minden bizonytalansággal azóta a megélés és ha ma valaki pontosan azt az ezernyolcszáz pengő készpénzt kapja, ami a régi nyolcszáz forintnak hivatalosan megfelel, a szegény emberek közt sem lesz nagyon elől. Bizony a kongrua s a hozzájött családi és korpótiék együtt sem ér annyit, mint a régi, 150—200 forintra becsült, de természetben adott egyházi javadalom s a kongrua előtti világban a jó papnak a megélhetéséről, akármilyen szegények voltak, gondoskodtak a hívei s — egyes nagyon szomorú esetektől eltekintve — nem engedték nélkülözni. De mihelyt megszűnt, hogy a pap máshonnan is kap fizetést, mint az ekklezsiától, mingyárt arról kezdtek beszélni, hogy hiszen tiszteletes uramnak amonnan is van elég jövedelme. Ezért van az, hogy azt a kongruából meggazdagodott református papot, akiről az 1898. évben beszéltek, még senki sem látta.

Sorrendben utolsó, de jelentőségében legkiválóbb lett volna az 1908-i rendeleten alapuló nagy segély, amely a két evangélikus egyháznak évi három millió korona dotációt biztosított s alapjául szolgált egyebek közt az adócsökkentési segélynek. Ha azt el tudjuk érni, hogy minimális egyházi adóval elláthatjuk egyházi közszükségleteinket, mintahogy a dolog kontemplálva volt, talán megvigasztalódhattunk volna minden más csalódásunk miatt, mert hiszen nyilvánvaló, hogy egyházi életünk belső tartalommal megtöltésének, a vallásos és erkölcsi élet kimélyítésének nagyon sokszor akadálya az egyházi adóra rászorultságunk és az egyházi adónak magas mértéke. Azonban emlékezhetünk: a fokozatos végrehajtás folytán az 1911. évben kapta meg a két evangélikus egyház először a teljes három milliót s három esztendő múlva jött a világháború s vele a gazdasági leromlás. Aki valamennyire figyelemmel kíséri egyházi életünket, tudja, hogy nagyon sok, mondhatnám: a legtöbb helyen nagyon is felette van az egyházi adó annak a mértéknek, amely az adócsökkentési segély igénybevehetésének alapjául szolgál. Így aztán ezen az úton is, ahelyett, hogy javult volna a helyzetünk, számos esetben keserves viszálykodásra került új alkalom, ugyanis az adózó nép, mely ezelőtt, ha olykor békételenkedve is, beletörődött a magas adóba, most már sok helyt hallani sem akar a tíz százalékosnál magasabb summáról: azt hiszi, hogy a pap meg a kurátor valahogy elsinkófálják az amonnan jött pótlást. Vagyis az állami segítségnek itt sem lett meg az eredménye. Kivált hogy az adócsökkentési új országos törvény alapján a kormány felhatalmazást nyert arra, hogy az egyházi és kulturális adókat szükség

szerint mérsékelhesse, ha a községi közegeknek az állami adó tíz százaléknál magasabb egyházi adót nem kell behajtaniok, senki sem fogja kiítani az egyháztagnak gondolatvilágából azt a feltevést, hogy a tíz százalékosnál magasabb adó jogtalan, mert ime egyéb adóval együtt nem hajtják be. Akkor pedig a lecsökkentett adócsökkentési segéllyel nem tudom mire megyünk.

Ez ellen a három millió koronás segély ellen sokszor hangzott el az a panasz, hogy pusztán kormányrendeleten, nem pedig törvényen alapul. Az is több ízben volt az egyenlő elbánás sérelmeként összehasonlítás tárgya, hogy az evangélikus egyházak nemcsak fundáltan nem kapnak, de sehogysem kapnak tőkét, hanem csak évjárdékot. Ezt a panaszt akarta eloszlatni, vagy legalább mérsékelni gróf Apponyi Albert mint kultuszminiszter 1917-ben előterjesztett törvényjavaslatával, mely a két evangélikus egyház évjárdékát kétszáz millió korona átengedésével váltotta volna meg. Jó szerenese, hogy ez a törvényjavaslat tárgyalás alá sem került. Ámbar stíluszerűen illeszkedett volna be állami támogatásaink történetében az is, hogy amint megkapjuk a végkielégítésünkre elégnék vélt nagy summát, pár esztendő múlva arra legyen elég, hogy vehessünk belőle a két egyház számára közösnek egy ócska falusi házat.

Az állam anyagi támogatásához kell számítani a földbirtok kedvezőbb megosztásáról szóló törvények ama rendelkezéseit is, amelyek szerint egyházközségek lelkészeik és tanítóik javadalmazására, valamint magasabb egyházi hatóságok is földbirtokjuttatásban részesíthetők. Hogy az egyházközségeknek, amelyek a juttatásban ellenérték mellett részesülnek, illetőleg azok javadalmazásainál lesz-e ennek a rendelkezésnek valami számottevő előnye, azt ma még alig lehet megállapítani. Ellenben azt már is tapasztaljuk, hogy ennek a földhöz juttatásnak is megvannak a maga vizsályt okozó tövisei, egyrészt abban a vonatkozásban, hogy a föld vételárának letörlesztéséig a föld hozadéka nem a javadalmazás ellátására fordítatik, másrészt amiatt, hogy az egyháztól fizetett vételárért adott földből származó jövedelemtöbbletet az állam a tanító fizetésekiegészítéséből levonni és ezzel a maga javára írni akarja.

(Vége következik.)

Temetési imádság.

Sass Béla egyetemi tanár, egyh. ker. tanácsbíró, konventi és zsinati képviselő felett, 1928 január 21-én mondta dr. Baltazár Dezső püspök.

Mindenható Isten, Mennyei édes Atyánk! Mivel hogy Te vagy a kútfeje minden jónak, kútforrása az örömmel és vidámságnak, adományozója minden tudománynak, erőnek és boldogságnak és mivel hogy egyben a Te akaratodból támad reánk és száll meg bennünket a veszedelem, vétetik le orcánkról a rózsza, fejünkről a korona, üttetik ki vessződ által kezünkől az öröm pohara és botod által sújt meg bennünket baj, betegség és nyomor-

rúság; töled száll reánk le és borít be sir éjjelére a halál, ugyanazért mind az örömben, mind a szomorúságban Te hozzád vezet az útunk.

Most a szomorúság útján jöttünk el hozzád. Könnyhullatással öntözzük az út porát; érezzük, hogy köveivel véresre sebezted lábainkat. Koporsó a vezetőnk, benne az Isten emberének drága tetejével; kísérőnk a halál árnyéka, amely előttünk is, utánunk is félelmesen csattogtatja szárnyait és látja siri száját, hogy tanítsa közötted s közöttünk, az állandóság és múlandóság között a nagy különbözős igaz tudományát.

Te nálad van uram a bölcsesség és hatalom; tied a tanács és az értelem. Amit Te lerontasz, az nem épül fel; ha valakire rá zárod az ajtót, nem nyílik fel az. Ha a vizeket elfogod, kiszáradnak; ha kibocsátod, felforgatják a földet. Te távolítod el az ékesen szólótól a beszédet. A tanácsot a vénektől Te veszed el. Szégyent Te zúdítasz az előkelőkre. Te tágitod meg a hatalmasok övét.

Nemzeteket növelsz fel, aztán elveszted őket; nemzeteket terjesztesz ki messzire, aztán elűzöd őket. Te tárod fel a sietéségből a mélységes titkokat és a halál árnyékát világosságra Te hozod. A halál árnyékától követve és tőle rettegvé, ezért a világosságért járulunk most hozzád jó Atyánk. A jóságodról nem felejtkezünk el, irgalmad és kegyelmed bizonyosságait nem vetjük ki eszünkől és nem felejtjük el azokat itt a koporsó mellett sem; még vállainkon a próbáltatás keresztjével sem; mert jóvoltod bizonyosságai feljebb érnek a könnyek árjánál, mélyebbre hatnak a sírnál és annak akármilyen magas halmát is megtétezik.

A világosságot meg is találjuk nálad Uram Jézus által, akít épen világossággul küldtél a világra, hogy benne még a halált is életnek, a meghalást is nyereségnek lássuk és találjuk. Nála és általa találunk boldogságot a sirásunkban is. A sirásunk az ő tudománya által vigasztal minket s az ő engedelmesen viselt sebei és dicsőséggel szenvedett halála teszük orcánk szomorúságának sötét tükörében is jobbá a lelkünket.

Imé az ő segedelmével felállunk a halál Golgotája tetejére és a hátunk mögött is, az orcánk előtt is világosságot látunk. A multba nézven, világosságban tündökölvé látjuk a nagy áldást, amit a halál által immár lezáródott emez életben adtál. A halál zárjait feltöri háladatosságunk keze és garmadára olvassa a lelki drágaságok aranyát, amellyel kincstárrá magasztaltad imé hozzád tért jó szolgád, hűséges sáfárod életét. Ennek az életnek haszna, áldása, dicsősége a mienk volt. Minekünk adtad, épülésünkre ajándékoztad. Gyászruhánk fölé tehát felvesszük a hálaadás lakodalmi ruházatát, amelynek ünneplő színét, virágát könnyhullatásunk tengere sem tudja fakóvá szinteleníteni.

Nem felejtjük el Uram, sőt hálaadással emlegetjük dicsőségedre, hogy Tőled jött ő hozzánk. Általad élt ő minekünk, miérettünk, mint áldás. Te tetted őt olyanná, hogy előtte megszegyenült minden gáncs, megtört minden támadás még fele útján; elnémult a szó, elfagyott a szándék, mielőtt kisebbiteni tudta volna. Te tetted őt példává és

tükörre a tisztaságban, feledhetetlenségben, állhatatosságban, alázatosságban, szelidségben és szerénységben, mitől távol volt minden hivalkodás, hánytorgatás. Példává és tükörre tetted a tudás bizonyosságában, a tökéletesség teljesítésében, a pontoságban, szorgalmatosságban, lelkiismeretességben, bátorság és hajthatatlanság sziklájában, jellem, becsület szinaranyában, az igazság szorgos keresésében s a megtalált igazság hűséges szolgálatában, úgyannira, hogy mindenben Tenéked szolgálván, Előtted kedves, nekünk hasznos és áldott élete valójában a világtól és emberektől való teljes szabadságban dicsőítette meg magát.

De látjuk a fényt orcánk előtt is. Azt a fényt, amelynek ruhájában megdicsőült lelkét öltözteted. Azt a fényt, amellyel kitárul előtte a mennyek országának kapuja és megnyílik az örökkévalóság ajtaja; azt a fényt, amit az igazak számára elrett korona ékességeivel ragyogtat fején amaz igaz Bíró, a Jézus Krisztus, Akéhez az ószövetség szövevényein, szikláin, szakadékein, mélysegein és magasságain, kínjain és örömein keresztül ama szép és hajnali csillag, a bethlehemi csillag ragyogása mellett, annak fényében eljutott.

Akinek, tudta, miért hitt! Azért, mert a Benne vetett hittel győzte meg olyan királyi módon a világot.

Megdicsőítésed tüzes szekeren távozik tőlünk: árváktól a tanító bölcsesség, jobbitó tisztaság fénye, az áldó szeretet melege, az igazság szolgálatának méltósága, győzedelmének hatalma. Mint vesztesek is, de mint nyertesek is kiáltjuk a Hozzád emelkedő után Elizeussal: „Édesatyám, Édesatyám! Izrael szekerei és lovagjai“. És nem látjuk őt többé.

De Téged látunk Uram bánatban megtisztult szívünkön keresztül világosan. A Te orcád fényében összefogódzunk, mint egy család. Itt nincs hivatalos és nem hivatalos gyászoló, nincs családon belüli, vagy családon kívüli sirató különbözősége. A Te amaz elköltözött embered életének szeretetében, halálának gyászolásában mindnyájan egyformák, egyek, egy család vagyunk.

A tudomány fényes esernyője tanítványával és tanítóival, az anyaszentegyház egyetemességében is, tagozataiban is, intézményeivel és embereivel barátok, rokonok serege éppenúgy, mint a legnagyobb gyászoló: a kiválasztott asszony, a sok százak és ezerek jótékony anyja, az önvérével is áldozó hitves, egyforma gyászruhában vagyunk, egyformán sirunk, egyformán zengjük az áldott név dicséretét egyforma kegyelet szent templomába zárjuk emlékezetét, valamint egyforma megnyugovás eláztatásával hajlunk Előtted a porba s egyforma reménység, vigasztalódás és magasztalás szárnyain emelkedünk Hozzád, a meghalt, de feltámadott Jézus által, Akinek Veled, Atyával és a Szent Lélekkel egyességben legyen dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás. Amen!

Sass Béla temetése.

A magyar reformátusságot villámcsapásszerűen érte a hír, hogy református egyházi közeletünknek egyik legnagyobb munkása meghalt. Január

14-én ment be a sebészeti klinikára, mert komolyabb természetű bélbajt állapítottak meg nála, amelynek műtét útján eltávolítása sürgős volt. Azzal a tudattal ment, hogy hosszabb időn át ott kell maradnia s bőven vitt magával hivatalos irásokat. Ezekkel és magánügyeivel töltötte idejét hétfőn, január 16-án délig, amely nap délutánján több órán keresztül tartó műtétet végeztek rajta. A műtét elaltatás nélkül történt s a beteg úgy a műtét alatt, mint utána élénken beszélgetett. Sajnos, azonban a nagy munka hiábavaló volt, mert a bél kóros részeit a betegség előhaladottabb volta folytán nem lehetett eltávolítani. Az érzéktelenítés hatásának megszűnése után felléptek a fájdalmak és különösen a nagy vérvesztés folytán a szív-működés lett gyengévé. Ezen megkíséreltek segíteni azzal is, hogy feleségéből vért ömlesztettek át, de hasztalan volt minden kísérlet. Az operációt követő harmadik napon, csütörtökön, január 19-én a nagy beteg meghalt. Mindvégig eszméletlenül volt s panasz nélkül tűrte nagy fájdalmait, melyek egy napnál hosszabb időn át halálos hideg verejtékekkel borították el egész testét.

Lapunk múlt heti számában pár sorral értesítést akartuk olvasóinkat Sass Béla komoly betegségéről, de mire a lap nyomásra került volna, már a bekövetkezett halálról kellett beszámolnunk.

A nagy halott temetése szombaton, január 21-én ment végbe, óriási részvét mellett. A kollégiumi díszteremben, ahol a halott felravatolozva volt, az egyetem nevében dr. Illyefalvy Géza prorektor, a kollégium részéről pedig Karai Sándor igazgató búcsúztatták el a nagyérdemű munkatársat. — A nagytemplomban dr. Baltazár Dezső püspök Jób könyve 29. részének felolvasása után imádságot mondott, melyet lapunk mai számában talál az olvasó. Úgy a találó bibliai hely, mint az elhunyt jó munkájáért Istent magasztaló imádság mély hatást tett a közönségre. A kántus és a gyülekezet éneke után a hosszú gyászmenet megindult a Hatvan uccai temető fele, ahol felesége atyja mellé. Csokonai sírja közelében helyezték Sass Béla földi részeit pihenőre. Külön kősi vitte a rokonok, barátok és intézmények koszorúit, melyek közt ott volt a kollégium és az egyházkerület koszorúja is. Egyik tisztelője pedig koszorú helyett 25 pengőt ízetett a kollégiumi pénztárba a Sass Béla nevét viselő alapítványra. Azt reméljük, hogy ezt a példát sokan fogják követni, hiszen Sass Béla kitűnő munkásságát ismeri az egész magyar reformátusság, személye pedig nyájas modoráért és ritkaság számba menő tiszta becsületességéért, egyenes jelleméért általános tisztelet tárgya volt.

A temetésen képviseltették magukat a testvér egyházkerületek és az egyetemes konvent, mely utóbbinak világi elnöke, Dókus Ernő különösen meglehangú táviratban fejezte ki a nagy gyász felett érzett mély részvétét.

Sass Bélának nem maradt gyermeke. Közvetlen családjá csak felesége, született Csáky Mariska úrnő, a debreceni jótékony nőegyletnek nagy szervező erejéről és jótékonyágáról ismert és áldott

alelnöke, akit aztán kétszeres erővel súlyt hű élet-társának váratlan elvesztése.

Január 20-án töltötte volna be a megboldogult a hatvanharmadik életévét. A születésnapja előtti napon halt meg. Annak meg épen harminc éve, hogy az egyetemes konventnek rendes tagja lett, szokatlanul fiatalon. — Most készültünk megülni konventi jegyzőségének harminc éves évfordulóját. Mert rendes tagságának kezdetén mindjárt megválasztották a konvent egyik lelkészi jegyzőjének is. A másik lelkészi jegyző ugyanakkor Radácsy György lett, akivel most az örök boldogság hazájába is csaknem egy időbe ment el.

Közélet

A vakok Bibliája.

A Vakok Világossága Társaság a célból alakult, hogy a vakokat Bibliával és egyéb vallásos építő iratokkal ellássa. A vakok speciális, kézzel kitapintható, domború pontírással írnak és olvasnak, az ú. n. Braille-írással. Ezzel az írásmóddal készül számukra a Biblia, amely természetesen sokkal terjedelmesebb, mint az írásos emberek Bibliája. Egy-egy evangélium például egy fóliás alakú, hatalmas kötetre terjed. Nem is volna lehetséges vak-írással egy kötetben kiadni az egész Szentírást, a terjedelem miatt. Az Ó- és Újtestamentum, amit a látó ember a zsebében hordhat, vak-írással nyomva 40—50 hatalmas kötetben is alig fér el.

Szerte a világon sokféle gépet szerkesztettek a vak-írás sokszorosítására, de a szakértők véleménye szerint legjobb s a legszebb nyomást adja a magyar gép, amit *Frommer Rudolf*, a Fegyver-és Gépgyár vezérigazgatója konstruált. Ebből a gépből eddig egyetlen példány van s ez a Vakok Világossága Társaság tulajdona. Ez a gép Farnoson, dr. Matolcsy Miklós egyetemi professzor kúriáján dolgozik egy, a professzor által e célra átengedett házában. Mert Matolcsy professzor felesége a vakokat Bibliával ellátó mozgalom kezdeményezője és lelke.

A Társaság egyetlen bevételi forrása: *adományok*, mert a vakoknak ingyen adja a Bibliákat. Az 1927. évi zárószámadás szerint a Társaság összes *bevétele* adományokból 5125.59 P, *kiadása* 4589.69 P, *pénztármaradványa* 535.90 P.

Idézzük a Társaság évi jelentéséből a következőket:

„Személyi kiadás a számadásban nem szerepel, mert a betűszedést Matolcsy Miklósné méltóságos asszony maga végzi. A nyomtatás munkájában mellette segédkező állandó munkaerő teljes fizetését és ellátását Matolcsy professzor a magából fedezi. A magából fedezi továbbá a könyvnyomtató-műhely fenntartási, fűtési stb. költségeit s a kész Bibliák expedíciós kiadásait is. Ezenfelül Matolcsyné méltóságos asszony a mozgalom legnagyobb adakozója is.”

Matolcsy Miklósné a magyar vakok önkén-

tes és állandó *lelkipásztora*. Velük levelezésben áll az úrynevezett Braille-írás útján. Felkutatja őket a megszállott területeken is, s levélbeli érintkezésbe lép velük. A karácsonyt megelőző hetekben *hatvan vak-írású bibliát* küldött szét Csonkamagyarországra és a megszállott területekre.

A Vakok Világossága Társaság céljaira adományokat elfogad a dunamelléki református püspöki hivatal Budapest, IX. Ráday uca 28. Beküldhetők az adományok a cél megjelölésével a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-egyesület Teréz-körúti fiók-pénztáranak is. (Budapest, VI., Teréz-körút 1.) Fiers Elek református lelkész, a Társaság pénztárosa.

Irodalom

„Magyarázatos Újszövetség”. I. kötet. Máté evangéliumának fordítása és magyarázata. Fordította és magyarázta: Dr. theol. *Lencz Géza*, a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem Református Hittudományi Karán egyetemi nyilvános rendes tanár.

Az ORLE kiadásában hosszas vajudas után végre megjelent a régóta várt „Magyarázatos Újszövetség” első kötete: *Máté evangéliuma*. Nagy dolog ez azért is, mert újabb időben egyre lelkicsinylőbben kezdtek beszélni (illetékesek és nem illetékesek) predikációi irodalmunkról és igehirdetésünkről, nemcsak azért, mert túltermelés van ezen a téren, hanem azért is, mert könnyű fajsúlyúnak tartják és olyannak, amiben kevés az építő, meg aztán olyannak, amely tudományos szempontból nagyon rászolgált a kifogásoló kritikára.

Külföldi egyetemeken — nem hiába — járt és más országok református egyházi irodalmát és életét alaposan ismerő, nyelveken beszélő atyánkfiai régóta hangoztatják nekünk, hogy *kommentárok* nélkül lehetetlenség és vakmerőség (ha nem is Isten kísértése) biblíamagyarázathoz fogni és predikációs köteteket írni. (Noha én a magam részéről hajlandó vagyok azokkal tartani, kik azt állítják, hogy a lelki átéléseken, tapasztalatokon nyugvó, bizonyoságtevő igehirdetés is lehet építő.)

De ime itt van a *D. Lencz „Máté kommentárja”*! Egészen friss, a mai kor színvonalának és igényeinek teljesen megfelelő, tudományos, de amellet praktikus is. Tehát olyan, amilyenre nekünk éppen égető szükségünk van. Sajnos, mindnyájan nem értjük az idegeneket! . . .

Ezután már nem lehet azt mondani, hogy a falusi papok elmaradnak, mert egyfelől a hivatalos egyház próbálja a parókialis könyvtárt gyarapítani (legutóbb is bővült a Ravasz László szerkesztésében megjelent nagyszerű *Ágendával*), másfelől az ORLE is a könyvkiadó-alap megszervezésével ime olyan dolog megvalósításához fogott, amit a hivatalos és egyetemes egyháznak régen meg kellett volna csinálnia! Így pedig mi, az egyház szegény szolgálói — és ezt nem keserűséggel mondom — a magunk és gyermekeink szájától vonjuk el a falatot, a testi kenyeret, hogy a mennyei

kenyér annál édesebb legyen a Krisztus nyája előtt: mi megrongyoskodjuk azt, hogy az Ígét annál méltóbban öltöztethessük fel és mutathassuk be a híveknek.

Nem átalom megvallani, hogy ilyen nagy-érdemű és nagy tudományú szerző kezünk alatt levő művének tudományos, kritikai megbíráására nem vállalkozom, hanem csak hálával vagyok tele az ORLE vezetősége és *D. Lencz* professzor iránt azért, hogy gyakorlatilag is annyira használható kommentárunk van már legalább a Máté evangéliumához! . . .

Ki merem mondani, hogy református igehirdetésünk reneszánszához érkezünk el, ha a többi kötetei is a magyarázatos Újszövetségnek, hasonlóak lesznek a *D. Lenczé*hez és *ha mi használjuk azokat!*

Csak az volna a kívánatos, ha a kommentárok készítői nem lennének egymásnak ellentmondó theologiai iskolák, illetve irányzatok követői (ez azonban nem jelenti azt, hogy elhalgassák a más nézetten levők véleményét!). Bizunk az ORLE böles vezetőségében, hogy zür-zavart e tekintetben sem fog előidézni, sem megtérni! . . .

Jegyezzük meg, hogy *D. Lencz* a Máté evangéliumát nemcsak magyarázta, hanem fordítja is — természetesen széles és alapos tanulmány közt — a mai magyar nyelvre, aminek külön örülnünk kell! Igaz, hogy sok régi kedves kifejezésről kell leszoknunk, de ezen előbb-utóbb át kell esnünk és jobb így a kommentár segítségével! . . .

Minden vershez van külön exegesis és külön *homiletikai* megjegyzés. *D. Lencz* alapos családiasba fogja ejteni azokat, akik tőle, mint dogmatikustól, e tekintetben talán a szobatudósok száraz elmélkedéseit várták! Bizony jó leckéket ad ő nekünk a homiletikából is! . . .

A kötet elején találjuk *dr. Baltazár Dezső* ORLE elnök előszavát, aztán a szerző néhány szavát: *A szíves olvasóhoz*, majd *Csikész Sándortól*: a szerkesztő jelentését és az ORLE könyvkiadó alapja tagjainak névsorát.

A tulajdonképeni munka a Máté evangéliumához írt nagy és tudományos „Bevezetés”-sei kezdődik, melyben szerző foglalkozik a Máté evangéliuma előállításának történetével és az idetartozó hypothesisekkel és megindokolja a maga álláspontját ebben a kérdésben.

A nagy, lexikon-alakú mű bolti ára: 57 P. de az ORLE könyvkiadó-alap tagjai: 19 pengőért kapják. Minden pénzt megér.

Kósa Béla.

Halottaink

Frauenfelder Arnold,
a nagy magyar barát.
1875—1927.

— (Folytatás s vége.) —

A réam zúdult szörnyű csapások napjaiban Frauenfelder vigasztaló levelei sok tekintetben lelki megnyugvást szereztek nekem. úgy, hogy joggal

idézhettem baráti hűségére vonatkozólag egyik hozzá írt levelemben Schiller következő szavait: „Und die Treue, sie ist doch kein leerer Wahn“. De nem kimélték meg őt sem a megpróbáltatások. Már 1921-ben nálunk időzése alkalmával fáradtnak, törődöttnek láttam, aminek okát egyik leveléből vett következő sorok magyarázzák meg: „Itt Teufenben, ebben az 5000 lélekkel bíró egyházközségben rendkívül el vagyok foglalva. Pihenésre nincsen idő. Tegnap pl. két predikációs temetésem volt, keresztes, gyermekistentisztelet és délután rendes istentisztelet a fogházban. Ma két órai tanítás, reggel esketés. Mindehhez járul az egyes családok meglátogatása. Itt az idegzetemet hamar tönkreteszem“. Feleségét 1924-ben súlyos szembaj támadta meg, minek következtében az egyik szeme világát elvesztette. 1925 áprilisban meghalt gazdag gyáros barátja. Frauenfelder most már közölte velem nevét, amit életében nem tehetett — neve Zürcher Károly —, egyszerst mind felkért, hogy fejezzem ki részvételemet az elhunyt nőverének, Zürcher Augusztának. Megtettem s ez elküldte fivére arcképét, amelyet mindig kegyelettel őrizek meg. Különböző család Frauenfelder közbenjárására sok magyar gyermeknek adott otthont gazdag házában. Zürcher Augusztát 1925 június 17-én a többek között ezeket írta hozzám: „Az én kedves, halás kis magyar barátaim nem régen azt írták nekem Budapestről, hogy az ottani viszonyok, bár még most is szomorúak, lassanként valamivel türethetőbbekké lesznek. Mint vagynak visza a szép Svájcba, amelyet mint csodaszépséget tartanak meg emlékekben. Mily boldogság, hogy a szegény hontalan gyermekeknek segítséget nyújthatunk! Az Úr kegyelmét gyakorolt velünk akkor, mikor megkimélt a háború borzalmaitól s közben a barátság kedves kötelékeivel fűzött bennünket össze idegenekkel. Magyarországot a mi kedves szünidei gyermekeinkben tanultam megszeretni. Teljes szívemből kívánok ezen bátor, jelenleg leigázott népnek derűs jövőt s egészséges fejlődést“.

1925 szeptember 3-ról ezt írja Frauenfelder: „Életem új fordulatot vesz. A múlt vasárnap egyhangúlag megválasztottak Berlingenbe (am Untersee, Kt. Thurgau) lelkészül. Állásomat november elején foglalom el“. A mi után régebben vágyott, hogy t. i. egy kis csendes, kevésbé zaklatott helyen működhessek s szentelhesse magát az önképzésnek, beteljesedett. Fájdalom, lelkének ez a változás nem hozott megnyugvást. 1926 március 11-én a többek között ezt írja: „Aggódva nézek a jövő elé. Gyakran életunt és lelki beteg vagyok. Úgy tetszik nekem, mintha a szív szerkezetem nem volna rendben. Teufenben sem tudták megfogni az emberek, hogy én ezen városból távozom. Oly sok szeretetet, ragaszkodást és tisztelőnyilvánítást tapasztaltam a búcsúnál. Mindjárt elfogodom, ha ezt a dolgot érintenem kell. Úgy tetszik nekem, hogy hamis gondolkodásom áldozata lettem! Én úgy gondoltam, hogy ama nagy községben sok igényvel és teendőjével nem öregedhetem meg. A szép Untersee fekvése is a szokottnál hatalmasabb vonzóerőt gyakorolt reám. Hogy feleségem nem

tudja magát beleélni ebbe a változásba, az csak nehezíti a helyzetemet. De mi ez a te sorsodhoz képest? (Ekkor halt meg kisebbik fiam 17 éves korában.) Mindketten nem tehetünk egyebet, mint engedni, hogy az idő elvégezze munkáját rajtunk. Ebben a világban, vagy nemsokára meg kell halnunk, vagy türelemmel, türelemmel, türelemmel tovább élünk. Egyszer csak eljutunk a Gecsemánén és Golgotán át a Husvétiig...“. 1926 szeptember 25-én így ír: „Sok olyan óra van, amidőn valami titokzatos életunság vesz rajtam erőt s szüntelen ég felé kiáltok: Vedd Uram magadhoz lelkemet!... Ez az egészségtelen hangulat gyakran jelentkezik nálam, mióta Teufenből eljöttem. A vidék itt oly szép s én szeretem a tavat, örömet hallgatok hullámverését. A lakosság azonban érdes s az én érzékeny kedélyem nem illik az embereknek ehhez a fajtájához. Mennyire örvendének, ha eljőnnél Svájcba. Jobban kibeszélgetnék magunkat, mint akkor Magyarországon, ahol csaknem mindig a vonaton ülünk. És mégis mily sokra becsülöm az ott való tartózkodást. Életem az által oly módon gazdagodott, hogy azért mindig halás leszek“. Utolsó hosszabb levelét 1927 március 16-án írta: „Feleségem és én a jövő évben üljük meg ezüst lakodalmunkat. Szeretnénk egy kis utazást tenni, de már Magyarországra alig juthatunk. De szép volna, ha nálunk tölténéd a nyarat... Az égett seb, úgy tapasztalom, ott marad az ember lelkében. Ki tudja, mi előtt állok? Mostani helyzetemben azzal vigasztalom magam, hogy minden még rosszabbul lehetne, amint van és hogy sokkal jobb dolgom van, amint megérdemeltem.“ A nyári szünidőmet Zell am Seeben töltöttem. Ide is írt egy levelezőlapot Frauenfelder. Majd midőn hazatértem, egy barátom kérésére írtam neki, hogy küldjön nekem néhány francia svájci pensio címet. Hányszor fordultam hozzá magyar emberek érdekében. Mindig készséggel állott rendelkezésünkre. Most is megad a szükséges címetek egy levelezőlapon, amely 1927 augusztus 15-én kelt. Ez volt az utolsó írása hozzám. A többek között ezt írta: „Örvendek, hogy a szünidei tartózkodás oly jót tett neked. Szívesen meglátogatlak volna, Zell am Seeben. de pénzügyi okokból ez igazán nem volt lehetséges. De meg ebben a kis egyházközségben nincsen is annyira szükségem a szünidőre, mint neked terhes állásodban“.

És ezután harmincéves levelezésünkre reátette a pontot egy december 2-án érkezett gyászjelentés, amely a maga megrendítő voltában így hangzik: „A hegyek megindulnak és a halmok megrendülnek, az én irgalmasságom pedig töled el nem távozik és az én békességemnek szövetsége meg nem tántorodik, azt mondja a te könyörülő Urad! Ézsaiás 54: 10. Megindult szívvel tudatjuk, rokonainkkal, barátainkkal és ismerőseinkkel a szomorú hírt, hogy Istennek, a Mindenhatónak tetszet forrón szeretett férjünket, atyánkat, testvérünket, sógorunkat és nagybátyánkat, Frauenfelder Arnold lelkész elhívni az örök házába. Meghalt szombat este baleset következtében, élete 53. évében. Berlingen, 1927 november 27. A gyászoló

hátramaradottak nevében: neje: Frauenfelder-Schmücker Erzsébet, gyermekei: Frauenfelder Ilse, Frauenfelder Erich. A temetés szerdán, november 30-án fog megtörténni, délután 3 és fél óraker Berlingenben. Csak később tudtam meg Frauenfelder halálának okát dr. Jenny Ernő zofingeni tanár, volt baseli tanulótársam 1927 december 26-án írt leveléből.

Most már ott nyugszik a nagy magyar barát a berlingeni kis temetőben, az általa annyira kedvelt Untersee partján. Magával vitte honfitársainak és magyar barátjainak oly sok hozzá fűzött reményét. Derékban tört ketté élete. Mennyi mindent vihetett volna még végbe hazája, egyháza s a magyarság érdekében. Sirjánál joggal elmondhatom, hogy kevés oly jó barátunk volt nekünk külföldön, mint ő. Nem azok közé a magyar barátok közé tartozott, akik csak szinlelik a magyar barátságot s csupán udvariasságból mondanak hízelgő szavakat hazánkra. Ő meggyőződésből volt magyar barát. Hazánk és protestáns egyházunk történelmét át, meg áttanulmányozta s találoán mondta egyik levelében, hogy „a magyarság története, a szenvedések története”. Ismerte népdalainkat, ismerte s a rajongásig szerette a magyar zenét. Dicsekedve emlegette, hogy Petőfi versei sikerült német fordításban megvannak könyvtárában. Vallásossága ugyanaz volt, mint a magyar Alföld kálvinistáinak a vallásossága: ment minden pietizmustól, ment az orthodoxiának minden szélsőségétől. Bibliái alapon álló hitével össze tudta egyeztetni a modern haladást, vagyis modern pozitív theologus volt. Ebben a szellemben dolgozta ki gyönyörű nyelvezettel egyházi beszédeit, amelyek közül több megjelent a svájci lelkésztárban. Az elhunyt koporsójára nem küldhettünk koszorút. Legyenek ezen sorok a magyarság s az érte mindig gyászoló barát nevében hálás emlékjelek. Búcsúzzunk tőle a magyar költő ezen szavaival: „Boldog, ki élteben annyi jót tehet, hogy vele ki nem hal szép emlékezete”. (Bacsányi.)

Dr. Veress István.

Papoczy Zoltán a nagybányai református egyházmegye lelkészi karának egyik kiváló tagja. Apai lelkész, január 14-én életének 67-ik, lelkipásztorlásának 43-ik évében elhunyt. Temetése hívei és az egyházmegye nagy részvéte mellett január 16-án ment végbe. Áldott legyen emlékezete!

Bokros Benedek hegyközszáldobágyi református lelkész életének 88-ik, hegyközszáldobágyi lelkész szolgálatának 55-ik évében, 10 napi szenvedés után, január 13-án elhunyt. Az Úr vigasztalja meg hátrahagyott szeretteit!

Különfélék

Egy kis magyarázat.

Amire ugyan azt hiszem, nincs szükség. Aki figyelemmel hallgatta meg a budapesti theologiai tanárok konferenciáján tartott előadásomat, meg kellett értenie, hogy annak summája ez:

Látjátok feleim szemetekkel, hogy az állam segítségére való támaszkodásunk nem hozza meg

a földi boldogságot. Mennél jobban beleragaszkodunk az államba, annál kevesebb a szabadságunk, de nem annál több az anyagi erőnk. A magunk erejére kell tehát támaszkodnunk anyagiakban is. De az államtól elválás is bekövetkezhetik. Nem kell megijedni ettől sem, ha megtudtunk élni államsegély nélkül negyedszázadig, megélünk ezután is, csak tudjuk kifejtetni minden erőnket. Ezt pedig jó papokkal érjük el, tehát a legnagyobb probléma nem az államhoz való viszonyunk, hanem a jó papképzés. és a papok megfelelő helyre juttatása; ez megold minden problémát.

Azt is megmondtam, hogy nem tartom a teljes szétválasztást kívánatosnak; azt is, hogy a feltett kérdés tárgyalására, mivel ma inkább politikai, nem is tartom magamat kompetensnek, vagyis hogy tehát eszem ágában sincs politikát csinálni.

Természetesen, aki az előadásomat nem hallotta, az mindezt másként képzelheti. Türi Béla prelátus és orsz. képviselő a Nemzeti Ujság jan. 13-i számában vezércikkben foglalkozik előadásommal s bár egészen előkelő tónusban és komoly érveléssel, de részben mégis téves megítéléssel. Egyrészt olyan állítást cáfol, amit nem mondtam, illetőleg nem úgy mondtam; nem mondtam ugyanis, hogy a római katolikus egyház valaha is helyeselte volna elvileg a szeparációt; csak azt mondtam, hogy ott, ahol a helyzet reá nézve nem kedvező, a szeparációs törekvéseknek mellé áll, ami egészen természetes is; meg azt mondtam, hogy a maga elveinek következetes hirdetésével igyekszik azoknak ma is érvényt szerezni, ahol pedig ez nem sikerül, ott visszautasításnak, sőt visszatartásnak is teszi ki magát s ezzel segít bontogatni a kötelekeket. Ami (talán nem elég világosan fogalmazva, de világosan elgondolva) arra mutat rá, hogy a római katolikus egyháznak épen az ellenkező álláspontjához szigorú ragaszkodása idézi elő olykor ellenhatásként szeparációra törekvést. Hogy a fogalmazás nem egészen népies volta miatt nem mindenki értette meg ezt a gondolatot, most utólag én is észreveszem. De Türi Béla, ha maga hallotta volna az előadást, bizonyára megértette volna. Másrészt téves megítélésre vall, hogy társadalmi pozíciómot emeli ki az előadás súlyának emelésére. Holott nyilvánvaló, hogy sem nem mint egyetemi tanár szoltam ott, annál kevésbbé, mint Debrecen sz. kir. város felsőházi képviselője, hanem egyszerűen mint református ember, református lelkészekhez, ezeket buzdítva arra, hogy az egyház minden erejét fejlessék ki és ne nyugodjanak bele a kívülről támogatottság nyugodt helyzetébe.

Ha ilyen előkelő helyen sem értették meg jól a másodkézből kapott hírek alapján előadásom lényegét és célját, nem csudálkozhatom aztán, ha azóta kapok részint meg nem érdemelt gratulációkat, részint sajnálkozásokat (sőt egy ocsmány névtelen piszkolódást is) olyan állásfoglalásért, amit nem teljesítettem.

Ezért tartottam szükségesnek, hogy előadásom egész szövegét közöljem a Debreceni Protestáns Lapban. Sőt külön füzetkében is közzé fogom tenni. Mert még azt csak elviselném, hogy ellenem

támadjanak, sőt annál inkább, hogy némely gyöngébb elméjük, az ominózus névazonosságot is ellenem fordítva, gyalázzanak. De azt nem tudom vállalni, hogy jóhiszeműen dicsérjenek olyasmért, amit nem tettem.

Kun Béla.

Márk Endre kollégiumi ügyész, egyház kerületi tanácsbíró 100 pengőt küldött a komlódtótfalui református egyháznak, melyben 77 évvel ezelőtt született. A szép megemlékezésből fakadó jó cselekedet kedves Isten előtt.

A szabolcsbákai református gyülekezet 1928 január 22-én egyhangú meghívással Csernyi Zoltán volt szabolcsbákai h. lelkipásztort lelkészévé választotta. A gyülekezet lelkiértékéről tett bizonyosságot, amikor nem engedte magát a lelkipásztori állás betöltéséhez méltatlan kortézia zsákmányává. Az egyakaratot munkáló Lélek nyugodjon meg mind a választottan, mind a választókon.

A debreceni református egyház presbitériuma a homokkerti imaházban beállítandó harmónium beszerzésére 300 P-t szavazott meg jan. 24-én tartott ülésén.

A budapesti gyermektelepítő szolgálat rövid idő alatt végzett munkáját a következő számok szemléltetik. Elhelyezett összesen 29 gyermeket. Ebből állandó gondozásban van 13. Törvényesen örökbe fogadva 5. Nyilvántartásán a gyermek kereső családok száma 43. A gondozába kínált gyermekek száma 100.

A Dócy leánynevelő intézet internátussában a karácsonyi szünet után járványos fültömírgy lob keletkezett. A betegség eleinte csak egy-két esetben fordult elő, később azonban egyre terjedt. Úgy, hogy a 14 éven aluli növendékeket hazaküldték. Az előadások azonban a helybeli növendékek és a 14 éven felüli tanulók részére rendszeresen folynak.

Vallásos-estély volt az Ispóty-templomban január 22-én d. u. 5 órakor. Bibliát olvasott és imádkozott Nagy Sándor segédlelkész, predikált dr. Ferenczy Gyula nyug. egyetemi tanár. Felolvasást tartott Felker János lelkész. Énekelt Nagy András énekvezér, orgona szólót adott elő Füleki Kovács Mihály énekvezér. Uóimádságot mondott Molnár Ferenc lelkész.

A Szülők-iskolája hatodik előadását január 24-én tartotta nagy érdeklődés mellett a városháza közgyűlési termében. A Csokonai énekkar szép énekszámát után dr. Bartha Károly tanítóképzőintézet tanár tartotta meg értékes előadását az intézeti nevelésről. Zárószavakat ez alkalommal dr. Veress István tanítóképzőintézeti igazgató mondott.

A Debreceni Kálvinisták Templomegyesületének jótékony célú irodalmi délutánokat rendező szakosztálya január 25-én d. u. 1/2 órai kezdettel nagyszerű irodalmi délutánt rendezett a Kollégium dísztermében. Megnyitó beszédet Baja Mihály lelkész, előadást Zoltai Lajos v. muzeum igazgató tartott. Énekelt a T. E. vegyeskara.

A Hitvédelmi szakosztály január 20-án, pénteken tartotta rendes összejövetelét a református egyház tanácstermében, szép érdeklődés mellett. Előadást dr. Ferenczy Gyula nyug. egyetemi tanár tartott.

A Kossuth uccai paróchiális kör református Nőegyesülete január 25-én összejövetelt rendezett a DEMKE dísztermében. Bibliát magyarázott Fekete Gyula egyházkerületi belmissziói lelkész. A vegyes házasságokról megbeszélést folytatott Madar Zoltán segédlelkész, záróimát mondott Magyar Bertalan segédlelkész. Az összejövetelek iránt rendkívül nagy érdeklődés nyilvánul meg, úgy, hogy ez alkalommal már a tágas díszterem teljesen megtelt hallgatósággal.

Közlöny-ünnepélyt rendez a debreceni theológus ifjúság február hó közepén a Közlöny javára.

Szeretet-vendégség Szőregen. A szőregi református hívek január 22-én szeretet-vendégséget tartottak kedves műsorral.

A Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség ez évben is nagy teli diákgyűlést rendez Budapesten január 30—31. és február 1-én. Ezen a diákgyűlésen résztvehetnek a középiskolák, tanító-, tanítónőképző-intézetek két felső osztályának növendékei.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap tulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

A balkányi református egyház nyugdíjbemenés folytán megüresedett orgonista-kántortanítói állásra s amennyiben erre helybeli tanerő választatnék meg, a III-ik számú férfitanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom az orgonista-kántortanítói állásnál háromszobás lakás megfelelő mellékhelyiségekkel. 20 kat. hold és 1303 □-öl szántóföld, 20 köböl rozs, 3 öl kemény tűzifa, készpénz 120 arany korona, stóla és államsegély (értékegység 39). Kötelessége a reá bizott osztályok vezetése, kántori teendők végzése, énekkar és ifjúsági egyesület vezetése, belmissziói munkákban és vasárnapi iskolákban segédkezés, kanonikus órákon és akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése, presbitéri jegyzőkönyv vezetése.

Javadalom a III-ik számú tanítói állásnál: törvényszerű fizetés (egyházi hozzájárulás 20%) és természetben két szobás lakás megfelelő mellékhelyiségekkel. Kötelesség: az iskolaszék általi kijelölt osztályok vezetése, szükség esetén lelkész és kántor helyettesítése, dalárda vezetése, belmissziói munkákban segédkezés.

Pályázati kérvények szabályszerűen felszerelve a pályázati hirdetés megjelenésétől számított 10 nap alatt — annak jelzésével, hogy a pályázat mindkét állásra vonatkozik-e, vagy egyik valamelyikre — lelkészi hivatalhoz küldendők (Balkány Szabolcs megye, posta ugyanott). Állás választás után azonnal elfoglalandó. **Iskolaszék.**

RUN JÓZSEF késműves és műköszörűs Debrecen, Széchenyi-utca 1. sz.

A *tiszaberceli református egyház* pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Javadalom: az egyház pénztárából havi 100 pengő és a törvényes államszegély. Háromszobás lakás nagy kerttel. A kántori teendőkért külön 9 hold (1200 □-öles) föld használatra. Stóla. Kötelességei: a presbitérium által reá bízott osztályok tanterv szerinti oktatása, a kántori teendők végzése. Egyházi gyűlések jegyzőkönyveinek, az énekkarnak vezetése, helmissziói munkában való segédkezés és gazdasági ismétlő iskolások oktatása. A lelkésznek akadályoztatása esetén helyettesítése. Csak kántori oklevéllel bírók és zenéhez értők pályázhatnak. Személyes megjelenés kívánatos, de a költségeket egyház nem téríti meg. Az állás július 1-én elfoglalandó. Pályázati okmányokkal felszerelt kérvények a lap megjelenésétől számított 15 nap alatt a lelkési hivatalhoz adandók be Tiszaberecelen.

Postatakarékpénztári csekkszám 143,916.

Lelkész és Tanító urak!

Tekintettel a mai nehéz anyagi viszonyokra, az eddigi 6 havi hitel helyett

12 havi részletfizetés mellett
készíttek

papi és polgári öltönyöket, palástokat,
női szabóságomban kosztümöket, felöltőket és mindennemű nőruhákat a legizlésebb kivitelben,
jutányos árak mellett.

TEGDES JÁNOS

női és férfiszabó Debrecen, Péterfia-u. 42. sz.

A szakértő biztonságával vásárolhat mindenki

Kardos László

vászon-, fehérneműek és kelengye üzletében
Debrecen, Kossuth-u. 9. Alapítva 1831. évben.

Legnagyobb vászonüzlet!

Jó minőség! Szabott árak! Nagy választék!

Schuller Sámuel

szobafestő, mázoló és tapétázó mester
Debrecen, Simonffy u. 25. Telefon 806.

Templomfestést vállal.

Költségvetés díjtalan.

Szép és jó munkáért ezüst éremmel kitüntetve.

SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég
Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.
Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

REV. SAMUEL HORVÁTH
416 TENTH AVE., BOX 448
HOMESTEAD, PA.

Szántó József urnak
Hódmezővásárhely.

Igen tisztelt uram!

Személyesen vagy levél által többen keresnek fel palást rendelés miatt. Nem tudom, mi a Szántó úr szándéka az amerikai papság kiszolgálására való tekintettel, de kérem, hogy tegyen valami határozott lépést, most már a pénz stabilizálása módot nyújt arra nézve, hogy egy egészséges üzleti összeköttetést nyisson számunkra.

Két palástot kérek azonnal megküldeni, az egyiknek mérete legyen vállszélesség 43 cm., mellbőség 103 cm., hossza 132 cm. Ha talán jobban szeretné megküldeni egyenesen a rendelőnek, úgy méltóztatnék a méret leadás szerint egy palástot küldeni: **Rev. Barnabás Dienes, 307 Spring Str. Brownsville, Pa. U. S. of America.**

A rendelésért garanciát vállalok. Díszpalást legyen, de nem selyemből.
Homestead, Pa. 1927 november 22.

Teljes tisztelettel
HORVÁTH S.
A. M. R. E. szerkesztője.

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,
KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: nappal 322.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református árpoda, Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,
hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temetések vidéken is vállalunk.

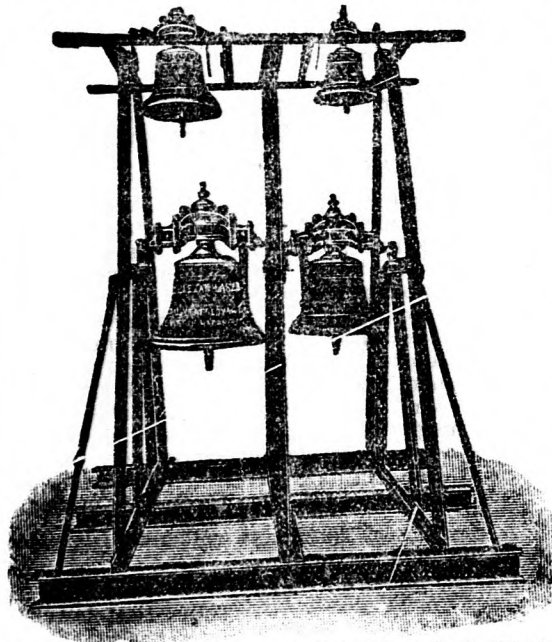

Debreczeni István
órás-mester
Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órák raktára.

Az 1926. évi debreceni iparkiallitáson díszoklevéllel, a budapesti és székesfehérvári orsz. kiállításon arany-éremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ
harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-
HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsiikkal. Telefon: Lipót 813-53.

Az 1900. évi párisi világ, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton a m. kir. kormány által díszoklevéllel, az 1927. évi budapesti, székesfehérvári és szentesi kiállításon a nagy aranyéremmel kitüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS
vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslr-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Debrecen város és a Tiszántul. református egyházker. könyvnyomda-vállalata

Legszebb imakönyv a magyar reformátusok számára

Az imádkozó magyar.

Református eleink találkozásai a szentháromság egy Istennel.

Összegyűjtötte

Dr. Révész Imre

debreceni lelkipásztor, egyetemi magántanár.

A sablonos könyvektől nagymértékben elüt ez a szépséges kis könyv, nemcsak azért, mert külső kiállítása izlés és csiny tekintetében semmi kívánni valót nem hagy fenn, hanem azért is, mert a tartalmában három évszázad magyar kalvinizmusának legtisztább lelke szólal meg. A legnagyobb magyar református imádkozók: Ecsedi Báthori István országbíró, II. Apaffi Mihály erdélyi fejedelem és felesége Bethlen Kata, azután a másik „Arca” Bethlen Kata grófnő és Ráday Pál, a nagy kancellár és református vezérember válogatott, szebbnél-szebb imádságai szólalnak meg a lapokon, mint nagyszerű bizonyítványai egy jelséges múltnak s egyben leghivatottabb segítői a mai magyar református léleknek is az Istennel való társalkodásban. Dr. Révész Imre a szakértelemmel összeválogatott gyűjteményt meglehangú és nagyon megszólaló tartalmú előszóval vezette be, a végén pedig szintén az ő tollából olvasható egy mélyes komolyságú „Imádság imádkozó magyarokért”. A szöveg közt elszórtan régi jeles református írások (Medgyesi Pál, Borosnyai Nagy Zsigmond, Szikszai György) az imádságra és az imádkozásra való velős mondásai találhatók. Kívül-belül igazi érték ez a kis könyvecske minden református ember számára.

A különböző kötések árai a következők:

Papirkötésben, vörös metszés.	1-20 P
Egész vászonkötésben, vörös metszés	2-20 „
Párnázott díszvászonkötésben, tokban. . . .	4-50 „
Párnázott bőrkötésben, arany metszés, tokban	8-40 „

Még nagyon csekély példányszámban kapható:

Dr. Révész Imre tollából „AZ IGE FÉNYE”

Prédikációk és prédikáció-vázlatok.

A lelkipásztor erősségei,

Egyházunk megújodása,

Halotti beszédek stb. tartalommal.

Ára 2-40 P.

A fentiek kaphatók és megrendelhetők a

„Méliusz”

könyv-, zenemű-, papir és
írószer nagykereskedésben

Debrecen, Ferenc József-út 26.

Telefon 2-70.